

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen
Box 114, 221 00 Lund

Kurs: FRI 302

Kandidatuppsats, 10 poäng

Sociologi 41-60 poäng

Datum: 2005-05-16

Författare: Anita Ekstrand & Katarina Lindberg

KAN IDROTTE VARA EN INTEGRATIONSFAKTOR FÖR VUXNA INVANDRARE?

Handledare: Britt-Marie Johansson

Abstract

Författare: Anita Ekstrand & Katarina Lindberg
Titel: Kan idrotten vara en integrationsfaktor för vuxna invandrare?
Kandidatuppsats Sociologi 41-60 p
Handledare: Britt-Marie Johansson
Sociologiska vårterminen 2005
institutionen
Problem/Bakgrund: Kan idrotten vara en integrationsfaktor för vuxna?
Är projekt ett meningsfullt sätt att integrera invandrare?
Vad har invandrarna för åsikter om integrationsprojekt?

Olika typer av projekt har blivit vanliga idag, och många är inriktade på att integrera invandrare inom skilda områden i samhället. Vi har gjort en empirisk undersökning av ett specifikt projekt i Landskrona som benämns IK ISI, och vars målsättning är att synliggöra idrottsrörelsen som en viktig samverkanspartner i integrationsarbetet. Vi ville ta reda på om projekt kunde vara ett meningsfullt sätt att integrera vuxna invandrare, samt vilka idéer invandrarna hade om integration. Resultaten fick vi fram genom tematiserade, semistrukturerade intervjuer med kursdeltagare och handledare, samt genom samtalsintervjuer med projektledaren. Vi har i slutdiskussionen analyserat resultaten med hjälp av litteratur och tidigare forskning inom området.

Vi kom fram till att projektet inom flera områden var på väg att uppnå sina mål och att deltagarna i överlag endast hade positiva erfarenheter så här långt, och de tyckte att utformningen av projektet var bra. De deltagande invandrarna tyckte sig märka förbättringar i svenska språket och att deras nätverk delvis hade utvidgats, och förhoppningar fanns om kommande arbete inom föreningarna. Många trodde också att det på sikt kunde gynna möjligheterna att komma ut på arbetsmarknaden.

Nyckelord: Integration, invandrare, projekt, fritidsarbetare, idrott, föreningsliv

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Syfte	1
Frågeställning.....	2
Disposition	2
Bakgrund	3
Invandrare	3
Invandringen till Landskrona	4
Integration och mångfaldsprogram	5
Konferensen	6
Projekt i Landskrona	8
Centrala begrepp	9
Vad är ett projekt?.....	9
Planering.....	10
Status och utvärdering	10
Eldsjälar och timing.....	11
Projektens paradoxer	11
Integration	12
Tidigare forskning	16
Den kommunala invandrapolitiken.....	16
Fundberg	18
Tidigare undersökningar	19
Fritids/Idrottsledarens nya roll	20
Metod	22
Presentation av intervjupersonerna	23
Genomförande.....	24
Resultatredovisning	26
Projekt IK ISI.....	26
Projektledarens syn på saken....	27
Kursdeltagarnas syn på saken	28
Handledarnas syn på saken	30
Slutdiskussion.....	33

Referenser.....	38
Kompendium.....	39
Internet	39
Bilagor.....	40
Bilaga 1 Intervjuguide till kursdeltagarna	
Bilaga 2 Intervjuguide till idrottsledare.....	

Inledning

Efter vår profilering på IMER i Malmö började vi, var och en på sitt håll, fundera på vad vi skulle skriva om i vår uppsats. Grundtanken var att försöka kombinera fritidsinriktningen från vår huvudutbildning med det vi lärt oss på IMER.¹ Då vi kom fram till liknande idéer beslöt vi oss för att skriva en gemensam uppsats istället. Vi tyckte att det skulle vara intressant att undersöka vad som görs för att främja invandrarnas² integration i samhället.

Vi har begränsat oss till att göra en empirisk studie av ett specifikt projekt i Landskrona och där undersöka projektledarens och deltagarnas syn på dess eventuella konsekvenser för invandrarnas integrationsarbete. Anledningarna till att vi valt just Landskrona är två – dels att Landskrona är en stad som *är*, och under en längre tid *har varit*, aktuell på grund av sin stora andel invandrare - dels att vi själva är bosatta i kommunen, vilket underlättade det praktiska arbetet med uppsatsen.

Syfte

Vi är intresserade av att undersöka om ett engagemang i idrottslivet kan ha positiv inverkan för invandrare i integrationsarbetet. Det har skrivits mycket om olika insatser för barn och ungdomar, men vi är mer intresserade av vad som görs för vuxna invandrare. De flesta barn och ungdomar har skolan som en integrerande faktor. Arbetslösa vuxna invandrare däremot, löper större risk för att bli isolerade från det svenska samhället och därför har vi koncentrerat intresset på dem.

Valet föll då på att titta närmare på ett konkret projekt för att se hur det fungerar rent empiriskt. Blir det lättare för invandrare att skapa kontaktnät och förbättrar det i så fall

1 De två ämnesområdena Internationell Migration och Etniska Relationer utgör var och en för sig teoretiska problemområden och tillsammans bildas ett väldigt brett och lite svårdefinierat område (IMER). Utbildningarna på IMER handlar om grundläggande medborgerliga frågor som analyseras på vetenskaplig grundval. Oavsett om panoramat må vara ur mikro-, meso- eller makroperspektiv dvs EU, Landskrona eller den palestinska familjen i Koppargårdens bostadsområde, så är tanken med IMER utbildning är att lära sig tillvarata de möjligheter som dagens mångkulturella samhälle kan erbjuda. Studenterna på IMER blir väl bekanta med begrepp som integration, segregation, etnicitet, kultur, genus, identitet, flyktingrätt, medborgarskap samt etniska konflikter. Stor vikt läggs vid religions- och mångfaldsfrågor, samt vid analys och granskning av media och reklam.

2 För definition se avsnittet om invandrare

sina språkkunskaper? En annan intressant aspekt var att höra vad projektdeltagarna själva ansåg dels om projektet, men även om integration i allmänhet. Har invandrarna/handledarna ute i idrottsklubbarna egna idéer om integrationsarbete. Kan projekt som IK ISI fungera som en integrationsfaktor? Vi vill poängtera att vi endast ämnar undersöka den del av projektet som innefattar idrottsledarutbildningen för de vuxna invandrarna.

Frågeställning

Våra frågeställningar blir av empirisk natur eftersom vi vill undersöka hur alla deltagarna upplever projektet.

- 🚧 **Kan idrotten vara en integrationsfaktor för vuxna?**
- 🚧 **Är projekt ett meningsfullt sätt att integrera invandrare?**
- 🚧 **Vad har invandrarna för åsikter om integrationsprojekt i allmänhet?**

Disposition

Först ger vi en liten tillbakablick på hur invandringen har förändrats över tid, och hur Landskrona har påverkats av det här. Vi vill med detta framvisa varför integrationen av invandrarna idag upplevs som svårare och varför integrationsinsatser kan vara betydelsefulla i en stad som Landskrona.

Därefter berättar vi om olika projekt i Landskrona för att visa prov på att det görs ganska mycket inom integrationsområdet och då ofta i samarbete mellan olika föreningar. I vårt förberedande arbete med uppsatsen bjöd *IK ISI's* projektledare in oss till en konferens som handlade om Landskrona, integration och idrott, det vill säga de ämnen vi planerade skriva om. Vi har i uppsatsen tagit med en kort resumé om dess innehåll eftersom vi upplever att vi fått en del inspiration från olika personer på konferensen. Integration är vårt huvudbegrepp och det beskrivs därefter för att förklara hur begreppet används i denna uppsats.

Vi tar också kort upp lite om den kommunala invandrapolitiken eftersom den påverkar och styr kommunens resurser och dessa i konfrontation med inomkommunala aktörers

sympatier, styrkepositioner och maktresurser, bestämmer vad som ska bli kommunens förmånsrätter. Det här påverkar i sin tur vilka insatser kommunen har möjlighet att få till stånd och det gäller även då både begränsningar och möjligheter till att starta och genomföra olika projekt.

Under centrala begrepp klargör vi vad ett projekt är för något, och ger en beskrivning av olika meningar om integrationens betydelse. Jesper Fundberg som medverkade på den tidigare nämnda konferensen, har också skrivit texter som handlar om integration och idrott vilket vi tyckte var relevanta att ha med i teorin. Det finns många uppsatser som handlar om integration, men vi har valt att endast ta upp om en som på många sätt påminner om vår egen, detta delvis för att kunna jämföra det framkomna resultatet med det vi kommit fram till. I metoddelen förklarar vi vårt val av undersökningsmetod, presenterar intervjupersonerna och förklarar genomförandet av intervjuerna.

Resultatdelen börjar med en presentation av projektet vi undersöker och fortsätter sedan med att presentera den empiri som ligger till grund för vår slutdiskussion. De resultat vi kommit fram till tar vi slutligen upp i slutdiskussionen och diskuterar hur väl vi anser projektet uppfyllt sina mål. Uppsatsen avslutas sedan med en referenslista och bilagor innehållande de båda intervjuguiderna.

Bakgrund

Invandrare

På 50 talet benämndes alla som inte var födda i Sverige som utlänningar. Men ordet ansågs ha en negativ klang och på senare år har man gått över till att använda ordet invandrare istället. Tonen har trots det inte blivit bättre av ”ordbytet”. Tvärtom har det blivit ett mycket vidare begrepp som innefattar inte bara personer vilka inte är födda i landet, utan även deras barn som föds i Sverige, så kallade andra-generationsinvandrare. Rent formellt så klassificeras invandrare i olika fack beroende på anledningen till att man kommit till Sverige (oftast den juridiska). En variant av invandrare är ”anhöriginvandrare”. Som namnet antyder så är det personer som fått uppehållstillstånd för att de har nära anhöriga i landet redan. Ett exempel är att om en man har fått uppehållstillstånd för att han bedömts vara de facto flykting så kan hans fru

och barn beviljas dito eftersom man inte vill dela familjer. I begreppet invandrare ingår både flyktingar och arbetskraftsinvandrare, alltså personer som kommit hit av ekonomiska skäl, för att jobba här (Lundh & Ohlsson 1999).

Flykting definieras enligt FN som en person som flytt sitt land för att han eller hon riskerar förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, etnisk tillhörighet eller politisk uppfattning. Sen finns det i sin tur så kallade de facto-flyktingar som inte kan leva i hemlandet på grund av de politiska förhållanden, exempelvis väpnade konflikter, eller vilka lider av förföljelse på grund av sin sexuella läggning eller sitt kön (Popoola 2002).

I detta arbete väljer vi att för enkelhetens skull benämna även flyktingar som invandrare eftersom alla projekten i Landskrona vänder sig till både invandrare och flyktingar.

Invandringen till Landskrona

Invandringen till Sverige har förändrats från att mellan åren 1945 och 1970 till största delen representeras av arbetskraftsinvandrare, till att under 1980- och mitten på 90- talet domineras helt av flyktingar och deras anhöriga (Lundh & Ohlsson 1999). I motsats till arbetskraftsinvandringen har många av 1980- och 90 tals invandrare jämförelsevis hög utbildning, men till skillnad från arbetskraftsinvandrarna är en stor del trots detta arbetslösa, eller hänvisade till arbeten som varken motsvarade deras tidigare yrkeserfarenhet eller deras utbildning. Tidigare var det lätt att få arbete eftersom underskottet på arbetskraft var stort och inga större kunskaper i det svenska språket krävdes, men dagens organisationer fordrar större flexibilitet och självständighet, kompetenser som kräver ganska goda språkkunskaper. Har man brister i språket gällande skrift och tal, så uppfyller man inte de uppsatta kraven vilket i sin tur försvårar tillträdet till arbetsmarknaden (a.a.).

Sedan varvskrisen i början av 1980-talet har Landskrona haft problem med tomma lägenheter, och ett flertal av dessa tjänade senare som flyktingförläggning, med plats för ca 400 personer. Detta i kombination med mottagandet av en stor grupp flyktingar från Balkan under åren 1993-1995 har lett till att Landskrona procentuellt har tagit emot fler flyktingar än många större städer. Att ha tagit emot så många nya människor under en så kort period har inneburit stora påfrestningar både ekonomiskt, praktiskt och mentalt. Den djupa lågkonjunkturen på 1990-talet och dess massarbetslöshet i kombination med

rekordstor flyktingmottagning, har inneburit att förutsättningarna för ett bra mottagande har begränsats. På grund av detta känner sig många invandrare utanför och grupperar sig med sina landsmän. Språksvårigheter och bostadssegregation i förening med långtidsarbetslöshet och bidragsberoende medför att de positiva och stimulerande mötena som en arbetsplats kan bidra med, blir näst intill obefintliga. Därför är det nödvändigt med en bred samverkan mellan olika aktörer både utanför och mellan olika kommunala förvaltningar (*"Vi kan bättre"*).

Integration och mångfaldsprogram

"Vi kan bättre" är namnet på Landskrona kommuns integration och mångfaldsprogram. Där kan vi läsa att i Landskrona är var fjärde innevånare av en annan etnisk eller kulturell bakgrund än den svenska. Det innebär att vi har gått från att 1979 räkna in ca 3 200 invandrare varav de flesta från bl.a. Danmark, Finland, Jugoslavien och Turkiet, till dagens ca 10 000 personer tillhör en annan etnisk minoritet eller har sina rötter i ett annat land än Sverige. Förutom Nordiska medborgare, finns även människor från vitt skilda länder såsom Kosovo, Bosnien, Libanon, Japan, USA och Somalia.

I sitt integrations- och mångfaldsprogram har Landskrona Kommun fokuserat på den etniska, kulturella och språkliga mångfalden på följande fyra arenor; 1/arbetsmarknaden, 2/barnomsorg, skola och utbildning, 3/ SFI (svenska för invandrare) samt 4/ Fritid och kultur.

"Målet med integrations- och mångfaldsprogrammet är att Landskrona skall präglas av öppenhet gentemot den mångfald som finns här. Detta kan ske genom att vi motverkar den ökande tudelning och segregation som vi ser i arbetslivet, i boendet, i makt och inflytande över det egna livet, men också makt och inflytande över samhällsutvecklingen. För att lyckas i denna strävan måste vi alla, gamla som nya Landskronabor, hjälpas åt"

Landskrona Kommun menar vidare att med ett aktivt integrations- och mångfaldsarbete kan vi arbeta för att ta till vara alla invånarnas individuella resurser vilket kommer till gagn för alla i kommunen. För att lyckas med detta måste arbetet ske på alla nivåer inom alla samhällsområden. Man kan inte ta ansvar för något man inte kan påverka

därför är maktfördelningen viktig och vi måste se till att våra nya kommuninvånare verkligen får möjlighet att påverka.

Den väsentligaste arenan för integrationsarbete är skolan där man bör ta alla chanser att poängtera frågor av demokratistärkande betydelse exempelvis mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan män och kvinnor. Det absolut viktigaste redskapet för att kunna dela på makt och ansvar är att vi alla förstår varandra och att vi kan kommunicera på samma språk, därför är svenskundervisningen av stor essentiell betydelse.

En annan viktig arena för Landskrona Kommuns integrationsarbete är fritiden. Ett engagemang i föreningslivet kan ge invandrare ett socialt nätverk som ökar tillhörighetskänslan, ”vi-känslan” och därmed även demokrati och solidaritetskänslan. Aktiviteter i föreningsliv motverkar även social utslagning vid långtidsarbetslöshet och ökar motståndskraften mot utanförskap och passivitet.

Konferensen

Vi blev inbjudna av projektledaren för IK ISI att delta i en konferens som hölls på Hotel Öresund i Landskrona den 11 april, vilken handlade om integration, idrott och utbildning.

Konferensarrangörerna, Landskrona kommun och Malmö högskola har tillsammans med den lokala och regionala idrottsrörelsen påbörjat ett utvecklingsarbete kring en 2 årig högskoleutbildning med inriktning mot integration och idrott. Tack vare Region Skånes ekonomiska stöd har det här gemensamma utvecklingsarbetet kommit till stånd, och tanken är att utbildningen ska kunna starta hösten 2006.

Landskrona utmärks som en stad med ett aktivt och brett idrottsliv, och de flesta idrotter och sporter finns representerade genom de många föreningar och klubbar som är verksamma i kommunen. Kommunen och den lokala idrottsrörelsen har länge arbetat med att sammanföra idrott och utbildning, ofta ur ett integrationsperspektiv. IMER i förening med idrottsvetenskap är ett nytt och oöppnat fält i Sverige, och en utbildning inom området fyller ett behov och är av intresse för samhället men även för högskolan. Idrotten spelar en avgörande positiv roll för fysiskt och psykiskt välbefinnande, och

föreningslivet har betydelse för social utveckling och det möjliggör individens aktiva deltagande i samhällsutvecklingen.

Kommunstyrelsens ordförande Niklas Karlsson (s), menade att idrott är en av de viktigaste delar av Landskronas identitet. Staden har många starka idrottsrörelser, och han betonade idrottens och föreningslivets ansevärda bidrag till relationsskapande, samhörighet och nätverk. Med den nytänkta högskoleutbildningen vill man sammanknyta idrott, skola och integration. På konferensen diskuterade man i så kallade ”Workshops” frågor kring utbildningen såsom; vilka föreningar man skulle samarbeta med, vilka projekt det finns behov av, var arbetsmarkanden kan finnas, utbildningens innehåll, vem som kan tänkas vara intresserad av utbildningen och varför.

Riksdagsledamoten (s) och tillika MABI's (Malmö Anadolu Boll- & Idrottsförening) ordförande, Luciano Austodillo från Malmö, talade entusiastiskt om ett pilotprojekt som handlade om sport som redskap till integration. Projektet som pågick under ett år, hade visat sig vara mycket givande för flertalet av deltagarna. Förutom ungdomar ville man också engagera vuxna, eftersom många av ungdomarnas föräldrar var arbetslösa och inte mådde så bra av detta. Tanken var att hjälpa föräldrarna genom att få dem aktiva och därigenom skapa sig ett nätverk för att kunna komma ut i samhället. Projektet hade gett gott resultat i detta avseende, eftersom ganska många hade antingen fått jobb eller börjat med någon utbildning. Man har planer för många olika projekt anknutna till idrott och föreningsliv, men problemet är att man har ledarbrist och speciellt på den kvinnliga sidan.

Etnologen Jesper Fundberg författare till flera böcker om integration genom idrotten, talade också på konferensen. Han tror att det som talar för en positiv relation mellan idrott och integration, är framför allt att idrotten frambringar en mötesplats. Fundberg menade att ofta när man talar om integration så blir man förblindad av etniciteten, och tänker inte på andra viktiga aspekter exempelvis kön, klass och ålder. I olika lag och föreningar har man stora möjligheter att möta människor med olika erfarenheter och bakgrunder. I idrotten finns inga officiella hinder för någon att vara delaktig. Det är absolut teoretiskt tänkbart att börja spela bollspel eller medverka i någon annan idrott eller fysisk träning utan att ha någon språklig förmåga. Han talade om idrotten som skapande av ett ”vi” istället för ”vi och dom” eftersom idrott är ett internationellt språk som alla kan utöva tillsammans, utan att prata samma språk. I andra kontexter tar det

oftast mycket längre tid att komma in i den sociala gemenskapen. Jesper Fundbergs definition av integration var att bli socialt och kulturellt erkänd och respekterad. Han nämnde fotbollsspelaren Zlatan Ibrahimovic som med sin bakgrund i Rosengård är ett exempel på detta.

Alla föredragshållare på konferensen var eniga om att idrotten och föreningslivet verkligen fungerar som en integrerande faktor och att det är något att satsa på inför framtiden.

Projekt i Landskrona

Det finns flera pågående integrationsprojekt här i Landskrona bland annat *Treklång* och *Fyrklång* två projektsamarbeten med IMER på Malmö Högskola som båda syftar till att öka de kommunanställdas kunskaper i integrations- och mångfaldsfrågor. *Laluma* är ett samarbetsprojekt, mellan Landskrona och Lunds kommuner samt Malmö högskola som vänder sig till invandrare med akademisk bakgrund. Grundstommen i projektet är SFI som anpassats till de förutsättningar och möjligheter som dessa invandrare har, för att på så vis öka möjligheterna att erhålla anställning i nivå med deras utbildning.

Exempelvis har vi sett i media att högutbildade akademiker har fått nöja sig med jobb som taxichaufförer för att deras examen inte accepteras i Sverige. *Grogrunden* ett projekt vars målgrupp är relativt lågutbildade arbetslösa invandrare med erfarenhet av arbete inom natur- och jordbruk. Ambitionen är att *Grogrunden* ska föra samman projektdeltagarna med enskilda arbetsgivare inom trädgårdsnäringen, deras branschorganisation, kommuners socialtjänst och vuxenutbildning samt arbetsförmedling i en verksamhet till gagn för alla parter. *Projektet Pumphuset* har som syfte att skapa varaktig sysselsättning för arbetslösa och försörjningsstödsberoende invandrare samt långtidsarbetslösa med erfarenhet av arbete inom byggbranschen eller närstående branscher. *Projektet Alfa* har som mål att genom alfabetisering på modersmål underlätta för flyktingar att lära sig svenska, eftersom forskningen visar att om man inte kan läsa eller skriva på sitt eget språk, har man stora svårigheter att lära sig detta på ett främmande språk. Projektet fick förra hösten ett delat förstapris av *Myndigheten för skolutveckling*, för sin språkundervisning.

Landskrona kommun medverkar även sedan 2001 som pilotkommun i uppbyggnaden av en rådgivningsverksamhet som syftar till att bekämpa rasistiska och främlingsfientliga tendenser på det lokala planet. "*Mötesplats Landskrona*" vill förenkla för nya och gamla Landskronabor att lära känna varandra och därmed också motverka segregationen i vårt samhälle. Projektet riktar sig till elever på SFI och förtroendevalda politiker. Kanske har man samma arbetslivserfarenhet/familjesituation? Tanken är att träffa och lära känna någon med annan bakgrund exempelvis ta en fika eller promenad, äta en bit mat. Ett annat projekt är *IK ISI*, ett projekt som syftar till att integrera invandrare med hjälp av idrotten, dels genom att vara en "dörröppnare" för invandrarbarn till idrottsklubbarna, men även att hjälpa idrottsklubbarna med nya ledare i form av arbetslösa vuxna invandrare. Detta projekt fastnade vi för då vi ville få dels ett fritidsperspektiv på vår uppsats men även för att vi ville nyttja de kunskaper om invandrare som vi fått på vår IMER utbildning.

Centrala begrepp

Vi har valt att ge en kort framställning av projekt och integration, som är två centrala begrepp i vår uppsats och för det vi vill studera. Att vi valt just dessa begrepp är att vår undersökning är riktad mot ett projekt, och då ville vi få en bättre förståelse för vad ett projekt är för något, hur de kan vara uppbyggda, dess syften, funktion och projektledarens roll. För att kunna skönja om projektet har en integrerande verkan, så ansåg vi att begreppet integration, och dess olika betydelser var viktiga att lyfta fram. Integrationsbegreppets förklaringar har underlättat vår analys av opponenternas uppfattningar om integration, genom att de gett en bättre förståelse för deras tyckanden.

Vad är ett projekt?

Projekt är ett vanligt ord som vi hör om i stort sett dagligen, på radio, tv, i dagstidningar och inte minst på arbetsplatser. Är projektformen ett bra sätt att hantera integrationsproblem? Vad är för- och nackdelar med projekt? Vad är då ett projekt egentligen? En förklaring är att det finns tre olika dimensioner;

1. *Avgränsat – holistiskt*: Projekt är tydligt avgränsat i tid och, ibland rum, men även vad gäller målsättningen alternativt att man bygger projektet på mer holistiska mål som ”Europaprojektet” eller ”Mot en grönare värld”
2. *Inåtvänt – utåtriktat*: Det förstnämnda är att projektet planeras och innehåvs av, ett antal personer som exempelvis utvecklar en specifik kunskap eller sysslar med självförverkligande eller samarbetsfrågor. Det sistnämnda är projekt som är riktade till en speciell målgrupp eller en speciell publik, men även en bestämd produkt eller ett särskilt evenemang.
3. *Individuellt – kollektivt*: Projekt kan vara individuella om det gäller det egna husbygget eller kollektivt vid större samarbeten i till exempel organisationer.

Man kan säga att projekt upplevs som något mer gripbart, än den löpande verksamhet som bedrivs inom kommuner, myndigheter eller organisationer. Begreppet projekt kan ibland vara en plats: Man ”går till projektet” eller en speciell tid: ”Jag har projekt på måndag” eller tom ett sätt att finansiera något med: ”Det tar vi på projektet”. (Sahlin 1996)

Planering

Det är vanligast, men dock ej nödvändigt, att ett projekt startar med ett mål och därefter en plan för vilka medel som behövs för att uppnå målet, dvs. en projektplanering.

Projektplanen kan enligt doktoranden i socialt arbete, Anna Meeuwisse, ses som en övertalningsstrategi gentemot finansiärer och andra i omgivningen. Hon får medhåll av sin kollega Kerstin Sahlin-Andersson som bygger på, med att tillägga att tillsammans med kostnadskalkylen är projektplanen det politiska instrument som utgör det formella beslutsunderlaget (a.a.)

Status och utvärdering

Till projektet följer vanligtvis en utvärdering där man tittar på hur väl målet har uppfyllts, men ofta förefaller utvärderingen oviktig för både finansiärer och projektledare, eller så tolkar man resultaten som bekräftelser på tidigare ställningstaganden. Även om projekten inte uppnår de satta målen kan det betraktas som framgångsrikt, exempelvis genom att de startat lärprocesser som inte kunde förutspås eller planerats.

Sociologen Diana Mulinari upptäckte i en utvärdering att socialarbetare upplevde projektarbete mer statusfyllt än det ordinarie, möjligen på grund av att de fick mer resurser och mer frihet i projektformen. Detta kan dock generera att projektet inte uppskattas av övriga medarbetare och på så sätt kan relationerna bli spända mellan projektanställda och ordinarie personal. Mulinari menar vidare att projekt kan skapa nya nischer där personalen kan nyttja egna intresseområden och kunskaper bättre än i moderorganisationen, eller vara en plats för tillfällig övertalig personal, vilket av Brännberg, doktorand i socialt arbete, beskrivs som "byråkratisk rationalitet" (Sahlin 1996).

Eldsjälar och timing

Vilka är då involverade i projekt? Jo, ofta anställs någon form av ledare, sekreterare eller samordnare, men även personer med starkt personligt engagemang för saken, så kallade "eldsjälar". Dessa eldsjälar blir då projektets "motor" och får ibland nästan symbolisera projektet och blir "ansiktet utåt" i media. Dessa personer är viktiga då projektet annars kan "glömmas bort" i de vanliga problem och rutiner på arbetsplatsen (a.a.).

"Timing" är också viktigt för projektets genomförande eftersom man konkurrerar med andra projekt om tid, uppmärksamhet, arbete och pengar. Projekt som utger sig för att försöka lösa större problem såsom arbetslöshet, missbruksproblem eller integrationsfrågor, har oftast lättare att få gehör. Negativa händelser såsom mord, rasistyttringar eller ungdomsbråk är ofta händelser som utlöser projekt från regeringens sida, dels för att bekämpa problemet men även för att tysta kritik och skaffa sympatier (a.a.).

Projektens paradoxer

Det finns några paradoxer inom projekt som är värda att ta upp. Den första är att projekt, även om de ändrar mål, medel, målgrupp och tidsplan ofta ses som samma projekt i alla fall. Det andra är att projekt som misslyckas med att nå sina mål tenderar till att upprepas ändå med samma anslagsgivare, samma planer och mål.

Dessa paradoxer kan man lösa genom att bara se projekt som en form eller betäckning, vilken efterhand ändrar mål, medel, aktörer och/eller målgrupp. De misslyckade projekten kan ju upprepas om själva projektplanerna fungerat bra.

Ibland kan projekt ha mer explicita mål än ”själva målet”, till exempel att ge regeringen insyn i de kommunala verksamheterna eller att organisationerna ska få goodwill, anslag och på så sätt främja sin regelrätta verksamhet. Misslyckade ungdomsprojekt leder till nya genom att man då kan rikta in sig på nya projekt med nya mål för de ungdomar man inte nådde fram till i förra projektet (Sahlin 1996).

Integration

Det historiska integrationsprojektet var att människorna skulle bli uppfostrade och disciplinerade till lönearbete, och genom att anamma borgarklassens normer, blev arbetarklassen integrerad i det industriella samhället. Madsen (2001) menar att socialpedagogiken har visualiserats som en speciell taktik som understödjer samhällets integration, och att den utgör kärnan i själva socialiseringsprocessen, genom vilken människorna förs in i en kulturgemenskap i ett givet samhällsmönster.

Det moderna samhällets integrationsproblem har blivit att större och större befolkningsgrupper ska fostras till att kunna livnära sig genom arbete och försörja sig själva och sina familjer. Industrisamhället har främst varit en arbetarkultur där arbete uppfattats som, den enda giltiga och samhällsnyttiga aktivitet därför att den resulterar till ett självförsörjande, och motverkar såväl socialtberoende, som risken för att bli bortkopplad från allt deltagande och därigenom hamna i ett utanförskap (a.a.).

Enligt sociologen Margareta Popoola så associeras ofta begreppet integration med värden som; sammanfogning, jämlikhet, rättvisa, utjämning, blandning, interaktion, inkludering, delaktighet, tillit och funktionell integration. Hon förklarar integration som ett officiellt och väl använt begrepp som utgör en del av en förevisning om samhällets skicklighet att bemästra politiska sociala eller ekonomiska kriser (Popoola 2002).

Sociologen Lena Södergran (i a.a.) menar att gott resultat av integration skulle kunna vara när människan har ett tämligen bra fungerande privat- och arbetsliv, samt upplever delaktighet och ett medansvar i samhällslivet. I Landskrona kommuns program för

Integration & Mångfald ”*Vi kan bättre!*”, beskrivs integration som den process som stärker delaktigheten i samhället och på sikt även förenar etniska och kulturella skillnader i takt med att samhället förändras och utvecklas.

På samma sätt menar Popoola att tanken med integration närmast kan beskrivas vara att få ett blandat samhälle där vi lever i en social samhörighet, där vi känner delaktighet och jämlikhet mellan olika grupper. Integration har även blivit nyckelgreppet för att lösa problemen med arbetslöshet, bostadsbrist och social exkludering. För att stärka delaktigheten i samhället krävs det processer både på individnivå och på samhällsnivå.

Vi har under årens lopp ruckat på betydelsen från att åsyfta assimilering där den som skulle integreras förväntades att uppslukas av den majoritetskultur som är i hegemoni, till att idag prata om mångfaldens positiva verkningar (Popoola 2002).

Rooth (1996) menar att det negativt laddade assimilationsbegrepp som använts i den svenska invandrapolitiska diskussionen, har ersatts av ordet integration som tenderar användas på ett mer positivt värdeladdat sätt. Han antyder däremot att då det talas om integration anses likväl i många fall antaganden om ett samhälle där majoriteten i samhället bestämmer dess villkor och utveckling. I många fall betyder integration att minoriteterna ska kunna få möjlighet att bli delaktiga i majoritetskulturen, och Rooth menar att det här rör sig trots annan benämning, fortfarande om assimilation. Det handlar alltså om att invandrarna ensidigt ska rätta sig efter kulturmönster, verksamheter och de värderingar som råder i samhället. Enligt Rooth kan man dock använda integrationsbegreppet utan sammankoppling med assimilation t.ex. då man utformar verksamheter i samhället som inte allenast ska begripas på majoritetens vis, exempelvis då det är frågan om undervisning (a.a.)

Språket upptäcktes redan på sextioalet som en viktig faktor för integrationen av arbetskraftsinvandrarna, och enligt Popoola (2002) så var alla problem i själva verket språk- och kulturspecifika, eftersom de handlade om invandrarens kommunikationssvårigheter med svenskarna och det svenska samhället. Det här ville man råda bot på med kostnadsfri undervisning i svenska. Enligt Popoola anses invandrarernas möjlighet att tala det svenska språket vara en av hörnstenarna i integrationen även om alternativa modersmål accepteras i kommunikationen inom familjen och bland vänner. En annan har varit att anpassa sig till den svenska

lagstiftningen, likhet inför lagen måste vara en förutsättning för att skapa ett gemensamt samhälle. Hon beskriver Tönnies teori som förklarar att de är i städerna dit de flesta invandrare sökt sig, som villkoren för att kunna träda in i en samhörighet är sämst. Eftersom delaktigheten där bygger på avstånd och skrivna avtal fordrar dessa både ett gemensamt språk och en gemensam värdegrund. Det här kan vara ett stort problem då invandrarna kommer från olika länder och skiljer sig beträffande språk, traditioner och värderingar (Popoola 2002).

Språkets betydelse betonar även Rooth (1996) och menar att det är en förutsättning att olika grupper kan kommunicera med varandra för att en samhällsgemenskap ska kunna utvecklas, och att kunskaper i svenska språket är avgörande för om man tillsammans ska kunna delta i samhällets aktiviteter.

Månson (2002) menar också att det är via språket som man försöker reda ut om samhället inbjuder till integration eller skiljaktighet. Språket blir ett villkor för att man ska kunna bli en verksam medlem i samhället som kan vara med och bestämma och ta ansvar.

Denna delaktighet i integrationen tar även Diaz (Popoola 2002) upp, när han nämner dess sju dimensioner; kommunikativ-, ekonomisk-, social-, boende-, familje-, politisk- och personlig integration. Han delar upp integrationen i tre olika faser, där den kommunikativa, ekonomiska, sociala- och boendeintegrationen tillhör den primära fasen. Primärintegrationen är den period som utmärks av utvalda satsningar från samhällets sida för att skapa ett underlag för fortsatt integration. Han betonar den kommunikativa integrationen som den främsta, och menar att om invandrarna kan tala det lokala språket så möjliggörs deltagande i kommunikation och massmedia, genom vilka man får tillgång till information, kunskap och särskilda former av delaktighet. Den sociala integrationen medför tillgång till ett svenskt socialt nätverk som förbättrar förbindelser med infödda i olika kretsar (a.a.).

Integration är en ofta förekommande ingrediens i flertalet projekt över hela landet, många av dem med statligt stöd. Detta är inte enbart av positiv karaktär då en för stor fokusering på exempelvis ”problemområden”, tenderar att stigmatisera de boende, vilka ofta är invandrare. Det är inte själva bostadsområdet som är problemet utan det är en fråga om en ojämn fördelning av samhällets resurser. Många gånger framförs också

kritik mot att de kommunala projekten oftast drivs av "genuint svenska" personer. Satsningarna är oftast fokuserade på enskilda individer eller grupper av invandrare som ska integreras i det svenska samhället, och det läggs ingen uppmärksamhet på de infödda svenskarnas och samhällets integration (Popoola 2002).

I "*Vi kan bättre!*" kan man även läsa att engagemang i föreningslivet är ett sätt att stärka den enskilda innevånarens möjlighet till delaktighet/integration. På 1960 talet importerade vi arbetskraft och som invandrare kom man direkt ut i ett socialt nätverk där språket blev en naturlig del av integrationen.

Rooth (1996) betonar också medverkan i olika föreningsliv som integrerande, p.g.a. att det kan skapa en vidsträckt kontakt i samhället och eventuellt främja ett mer utökat politiskt intresse och samhällsansvar. Han menar också att delaktighet i allt fler sammanslutningar motverkar till att man blir isolerad i en bestämd gruppgemenskap. Detta kan medföra att individer från olika grupper inte i första hand beskriver sig själva som minoriteter eller majoriteter utan närmast som deltagare i förenade aktiviteter. Ett problem då det gäller integration menar Root här att man föreskriver invandrarna stereotypa eller negativa framställningar, vilka uppkommer genom mötet med en dominerande majoritetskulturen. Denna kultur, som övervägande delen av befolkningen i ett samhälle tillhör, har gjort krav på att bestämma det rätta människoidealet och den rätta samhällsordningen. Speciellt då det gäller kvinnor och deras roll i äktenskapet kan utifrån detta synsätt betraktas som om att de är kuvade och underordnade mannen. Spörsmålet är då om samhället ska lägga sig i, om både kvinnan och mannen är överens om att tillämpa en över- och underordningsideologi (a.a.).

Popoola (2002) menar att om man förbiser de komplicerade kulturella aspekterna genom att koncentrera sig på t.ex. arbets- eller bostadsmarknaden, kan integrationen fortsätta att begränsas till att individen ska lära sig majoritetsbefolkningens språk, samt kunna försörja sig själv.

Tidigare forskning

Innan man undersöker ett integrationsprojekt bör man först försöka få en insikt i hur invandringspolitiken ser ut i kommunerna. Vi letade även efter relevant litteratur på sedvanligt sätt och fann att det inte var lätt eftersom merparten av litteraturen i ämnet integration är skriven ur barn- och ungdomsperspektiv. Böcker som behandlade vuxnas integration genom idrott var betydligt färre men vi fann dock att etnologen Jesper Fundberg hade skrivit flera böcker om integration genom idrott varav vi har valt att använda en. Flera uppsatser har tidigare undersökt integration i många former och för olika grupper. De som behandlat just integration genom idrott har behandlat integration genom *en* specifik idrott och en var för övrigt så pass lik vår att vi har valt att berätta lite om den och vad de författarna fick för slutsatser. Vi letade även i vår egen kurslitteratur och hittade där en del intressanta saker om fritidsledarens nya utvidgade roll som vi ansåg relevant för att kunna diskutera de slutsatser vi kom fram till.

Den kommunala invandrapolitiken

I Bäck & Soininen's bok *Den kommunala invandrapolitiken* (1998) beskriver de hur Sverige har upplevt en genomgripande förändring ur befolknings synpunkt under de senaste tre-fyra decennierna. Från att tidigare till stor del ha varit ett etniskt homogent land, till att idag inneha invånare där var femte har något slags invandrarbakgrund. Den svenska invandrapolitikens utmärkande egenskaper har varit innovationen om integration, där invandrare på jämlika villkor ska kunna delta i samhällets olika områden. Samtidigt hoppas man ändå kunna bevara och utveckla sina egna kulturformer inom ramen för det mångkulturella Sverige. Den här något förskönade illustrationen av svensk invandrapolitik bildar skarp motsats till verkligheten, där många invandrargrupper marginaliseras och blir hänvisade till vissa bostadsområden. I sådana segregerade områden uppkommer ofta genomgripande sociala problem där det endast är några få som kommer in på arbetsmarknaden. Trots att invandrarna är en stor grupp och har funnits en lång tid i landet, så menar Bäck & Soininen att de saknar demokratisk representation.

Bäck & Soininen (1998) förklarar vidare att invandringsspolitiken reglerar invandringen till landet, och att det har skett stora förändringar från 1950 och 60-talets reglerade av arbetskraftsinvandring till senare årtiondens flyktinginvandring. Invandringsspolitiken handlar om det politiska spelet som skapar beslut som inverkar på invandrarnas livssituationer i Sverige.

Staten kan genom beslut i riksdag, regering och myndigheter inverka på kommunernas resursmässiga kvalifikationer genom bestämmelser i skattelagstiftningen och de allmänna statsbidragen påverkar direkt den kommunala befogenheten. Inkomst-, pris- och räntepolitik påverkar också kommunens resurser och dessa i konfrontation med inomkommunala aktörers (t.ex. lokala politiska partier och kommunala förvaltningar) sympatier, är avgörande för vilka av kommunens projekt som kommer understödjas. Integrationspolitikens generella mål uppges vara att oavsett etnisk, kulturell och social bakgrund, ska invandrarna klara av egen försörjning, samt vara delaktiga och medansvariga i samhällslivet. Meningen är också att den endast ska rikta sig till nyanlända invandrare och vara begränsad till att enbart gälla under deras första tid i landet. Det är på den lokala nivån, i kommunerna, som det analyseras hur beslut fattas i de invandringsspolitiska frågorna och hur den allmänna invandringsspolitiken utformas i praktiken (a.a.).

Bäck & Soininen tar också upp frågan om flyktingmottagning och dess betydelse för invandrarnas möjligheter att komma in i samhället. Det har skett en omorganisation där flyktingmottagandet, som tidigare var placerat vid socialförvaltningen, under 1900-talet fick sin nya hemvist, både ideologiskt och organisatoriskt, på invandringssförvaltningen. Socialförvaltningens arbete hade formats av socialtjänstens grundidéer som var att inskola invandrarna i de gällande normerna och åtgärder för att anpassa dem till samhället (a.a.).

Denna kostsamma, radikala omsorg om flyktingarna/invandrarna värderades senare till att även ha en passiviserande inverkan på dem. Med jämlikhetssträvan som hade medelklassvillkor som måttstock, fanns det risk för att individerna förvandlades till kravmaskiner i avsaknad av eget ansvar för sina livsvillkor. Efter omorganisationen då invandringssförvaltningen tog över mottagandet, ville man komma bort från bidragsberoendet och man började ställa krav på motprestationer och självförsörjning. Immigranten kunde i och med detta ikläda sig rollen som "kund" istället för rollen som

klient i ett beroendeförhållande till socialförvaltningen. Bäck & Soininen menar att eftersom det oftast bara finns en ”kundmottagning” per stad, erhålls det inga andra alternativ att välja mellan. Därför har de relativt marginella grupperna i samhället begränsade möjligheter att driva sina ärenden och försvara sina intressen när de hotas (Bäck & Soininen 1998).

Fundberg

Jesper Fundberg skriver i boken *Idrottens själ* (2000), att efter andra världskriget kom idrotten att bli en folkrörelse som både var ett redskap och en målsättning för det ”nya goda samhället”. Den har hyllats för sin socialt fostrande och hälsobringande inverkan, och idrottsmän och kvinnor har setts som goda förebilder för ungdomen. De verksamma i idrottsrörelsen menar också att idrott är något som alla kan vara delaktiga i på lika villkor och att den är en mötesplats för vuxna och unga, kvinnor och män, rika och fattiga, svenskar och invandrare.

Fundberg menar vidare att idrottens villkor har förändrats, och att allt mer kritik riktas mot idrottens negativa sidor, och menar att idag talas det ofta om dopning, våld, föräldrappress och utslagning. Han anser också att då man talar om integration så fokuseras det oftast på det etniska hänseendet av idrottsrörelsen. Detta trots att det finns både sociala och andra viktiga faktorer som påverkar individernas relation till idrott. Vi skapar kategorier och etiketter för att sortera intryck och verklighetsbilder, och dessa skapar föreställningar om många olika ”vi och dom”, och gränssnitt som separerar ”svenskar” och ”invandrare” (a.a.).

Fundberg berättar om en föreläsning på idrottshögskolan där deltagarna ventilerade sina förutfattade meningar om skillnaden mellan svenskar och invandrare då det gäller idrott. Man spekulerade exempelvis i om den ”annorlunda” kulturella bakgrunden var orsak till att invandrarkvinnor inte fick eller kunde idrotta. De antog också att invandrarpojkarnas intresse för fotboll och boxning berodde på att de var billiga sporter, som var traditionella i deras hemländer. De svenska ungdomarna som gestaltades som bärare av normalitet, behövde ingen större introduktion eftersom de idrottade och gjorde sina förnuftiga val bland utbudet av idrottsgrenar (a.a.).

Fundberg vill också ge viss kritik åt integrationsprojekt av olika slag, och menar att man ofta har goda intentioner, men att konsekvenserna inte alltid blir de förväntade.

Invandraren får personifiera det annorlunda, det avvikande och bedöms såväl som tillskrivs, en kultur och blir därefter föremål för olika projekt. Perspektivet koncentreras ofta på åtskillnaden mellan svenskar och invandrare och tanken är, att kan man bara förstå och beskriva "deras" kultur, så kan man lösa problem. Syftet är ofta att man vill med egna värderingar som måttstock, åstadkomma förändringar i individernas beteenden och tala om vilka problem och brister de har, samt försöka lösa dessa. Trots att detta görs med goda avsikter så negligeras ofta följderna för dem det handlar om (Fundberg 2000).

I de många undersökningar och intervjuer Fundberg genomfört, har han upptäckt att människor beskriver och bedömer andra utifrån sina egna ideal, och projicerar motsatsen till de egna idealen på en grupp som uppfattas som avvikande. Det han menar är att kritiken mot invandrarna kan tolkas som ett sätt att ge uttryck åt de egna idealen, som t.ex. engagemang, närvaro och disciplin, men dessa ideal kan uttryckas på olika vis. Förtroende kan t.ex. för vissa betyda att man låter ungdomar ta ansvar för sin egen fritid, medan det av andra uppfattas som likgiltighet. Närvaro och engagemang har för de flesta svenskar uttryckts i att stå vid sidan av plan eller att ställa upp som chaufförer och då framträder invandrarföräldrarna som försumliga individer som struntar i sina barn (a.a.).

Tidigare undersökningar

Vi har granskat några uppsatser om integration i Universitetets uppsatsdatabas Xerxes och det finns en hel del som handlar om barns och ungdomars integration genom idrott. Ytterligare några handlar om högutbildade invandrares problem att komma ut på arbetsmarknaden eller om äldre invandrares integrationsproblem. Att behandla ämnet vuxna invandrare, integration och idrott var däremot inte så vanligt. Men det finns en uppsats som påminner mycket om vår egen, den handlar också om ett integrationsprojekt i Landskrona, och dess ändamål var att integrera både vuxna och

barn genom fotbollen.³ Projektet som kallas BoIS i Centrum startade hösten 2003, och är ett samarbete mellan Landskrona BoIS, Dammhagskolan, Landskronahem AB och Arbets- och socialförvaltningen och bedrivs som en fotbollsfristids under eftermiddagarna efter skolans slut.

Intentionen var att barnen och ungdomarnas skulle delta i fotbollen samtidigt som föräldrarna skulle engageras som ledare och genomgå en tränarutbildning i Landskrona BoIS regi. Man menade att det gav möjlighet till integration, inte bara för barnen och ungdomarna utan man såg det också som en möjlighet för föräldrarna att komma in i samhället och få sysselsättning, föreningskunskaper, nya referenser och ett nätverk som ökar möjligheterna att få ett arbete.

Syftet med Andersson & Perssons uppsats var att ta reda på och beskriva hur projektet BoIS i Centrum uppfattades av några föräldrar, lärare och ledare för projektet, samt se om det fanns några kopplingar mellan idrott och värdegrundsfrågor. Resultatet av deras undersökning visar att projektet var väldigt uppskattat och alla de undersökta grupperna av föräldrar, lärare och ledare var positiva till projektet och dess utformning. Särskilt ledarna var nöjda och betonade integrationen av både mammor och pappor hade fungerat bra och de såg ljus på framtiden och förmodade att projektet skulle komma att finnas i många år.

BoIS i Centrum har fått flera utmärkelser, bl.a. Svenska stadskärnors pris för bästa ungdomsprojekt 2003. De var nominerade till Skånes Idrottsförbunds idrotts gala 2004 som bästa integrationsprojekt, där de fick de en andra placering. Projektet har uppmärksammats även internationellt, och två av de största fotbollsföreningarna i Norden har visat intresse för att samverka med BoIS i Centrum.

Fritids/Idrottsledarens nya roll

När vi hade gjort våra intervjuer med de handledare som deltog i projektet började vi fundera över vilken kompetens de hade att integrera invandrare i samhället. Hade de

³ ”Integration genom fotboll, föräldrars, lärares och ledares uppfattning om ett integrationsprojekt” av Agneta Andersson & Liselotte Persson

måhända behövt stöd genom någon form av utbildning i ämnet? Vilka arbetsuppgifter kan en fritidsledare stöta på idag?

Kihlström & Roos skriver där om kraven på dagens fritidsledare vilka vi anser kan appliceras även på de ledare som verkar inom idrotten. Förmågor som efterfrågas är exempelvis; Förtrogenhetskunskap alltså att känna till de värden och sympatier som ungdomarna/idrottsutövarna refererar till. En ledare bör kunna verka som en närvarande vuxen/medmänniska vilken hjälper till att bilda de giltiga handlingsnormer som gäller i samhället. Det är även av central betydelsen att känna till den ”systemkunskap” som behövs för att fungera i stat, kommun och andra organisationer, speciellt i dagens samhälle där arbetsfären mer och mer går in i fritidssfären. En fjärde förmåga är att genom att lyssna, argumentera och komma med egna erfarenheter och åsikter kunna upprätthålla en kommunikativ kompetens (Kihlström & Roos i Berggren 2000).

I dag när projekt i olika former blir allt vanligare inte minst på fritidsarenorna kan man utkristallisera en önskan om en mer vidsträckt samhälls- och socialpedagogisk kompetens hos de fritidsledare som ska ha hand om individer i de olika projekten. Detta för att bättre kunna samverka med olika aktörer inom olika verksamhetsfält och för att klara av att möta de problem som kan vara aktuella i dessa människors liv (a.a.).

Den framtida fritidsarbetaren måste vara rustad för att själv klara av att leda och organisera verksamheten i den privata sektorn såväl som den frivilliga. Men de torde även klara av att vägleda och stödja individer på olika sätt i olika livsfaser. Genom att lotsa individer genom olika svårigheter i livet bidrar man på så sätt till en allmän integration i samhället, och för att lyckas med detta kommer det att krävas en professionalisering av dessa fritidsarbetare (Roos i Berggren 2000).

Även Madsen (2001) betonar att det kommer att krävas högre kompetenser av anställda inom dessa områden, och menar att handläggare eller t.ex. anställda inom olika fritidsverksamheter har fått en viktig roll som nätverksbyggare och skapare av förutsättningarna för utformningen av sociala relationer för individer som befinner sig i en hotad eller missanpassad ställning i det lokala samhället. Framtidens kultur kommer framförallt att bli en multikultur där delkulturerna kommer att ha svårt att kommunicera med varandra. Här kommer de samhälleliga integrationssträvandena att vara avhängiga av professionella kulturförmedlare (a.a.).

Metod

Vi har valt att göra en kvalitativ undersökning, där vi genomförde tematiserade/semistrukturerade intervjuer med invandrare och idrottsledare, som deltog i projektet, och vi hade en informantintervju med projektledaren.

En sådan undersökning kan ge en grundligare och bredare bild än vad som är möjligt vid kvantitativa undersökningar (Roos 1999). Orsaken till att vi valde den kvalitativa metoden var att vi bedömde att den skulle vara mer givande än den kvantitativa. Detta eftersom den grupp vi undersökte bara består av ett mindre antal personer och språkkunskaperna i svenska varierar stort, två faktorer som skulle försvåra en enkätundersökning. Vi ansåg att fördelen vid ett intervjutillfälle är att man kan förklara vad man menar och att man även har möjlighet ställa följdfrågor som kan ge mer uttömmande svar. Intervjumetoder ger respondenterna möjlighet att uttrycka sina personliga tyckanden med egna ord (a.a.).

Sammanlagt genomförde vi tio intervjuer med respondenter, som alla var involverade i det projekt som vi undersökte. Vi diskuterade noggrant igenom vårt syfte med undersökningen och vad som var väsentligt att ta reda på, sedan sammanställde vi intervjuguiderna utifrån detta (a.a.). I våra intervjuguides till kursdeltagarna och idrottsledarna, ställde vi liknande frågor till båda grupperna, och dessa handlade bl.a. om projektets funktion och eventuella effekter, deras tankar om integration samt hur de upplevde framtidsutsikterna. Intervjuguiden fungerar som en checklista och är ett stöd för intervjuaren så att denne inte missar någon viktig fråga, den tillåter också att individuella perspektiv och erfarenheter kommer fram (a.a.). Vi resonerade även om vilka eventuella följdfrågor som kunde behövas, ifall informanten gav alltför kortfattade svar. Vi upptäckte vid transkriberingen att vi inte riktigt fått de svar vi var ute efter på en av frågorna till ledarna, men bedömde att vi inte hann korrigera detta på grund av tidsnöd. Frågan gällde vad ledarna lärde ut till sina kursdeltagare och var menad att ge svar på hur de gick till väga vid själva integrationsarbetet. Svaren vi fick var istället mer vad deltagarna fick vara med om, eller vilka uppgifter de fick utföra, och detta var inte riktigt vad vi tänkt oss.

Presentation av intervjupersonerna

För att få underlag med syn från olika håll till vår undersökning, så valde vi att intervjua projektledaren, fyra ledare för olika idrottsföreningar samt fem av deltagarna som går i projektets idrottsledarutbildning. Anledningen till att det bara blev fyra ledare är att den femte kursdeltagaren ej hade hunnit börja sin praktik hos ”sin” klubb. Invandrarna som alla är förstagenerationens invandrare, är mellan cirka tjugotre och fyrtio år och har bott i Sverige mellan sex månader och sju år. För att vidhålla anonymitet anges inte respektive persons ålder, kön eller idrottsområde och det samma gäller för idrottsledarna.

I vår uppsats har vi tagit hänsyn till respondenternas personliga integritet och de har alla blivit informerade om syftet och utformningen av undersökningen, samt att deras anonymitet kommer att vidmakthållas. Eftersom vårt material blir begränsat, med sammanlagt 10 intervjuer, blir det inte ett uttömmande resultat, utan mer en fingervisning om hur ett integrationsprojekt kan fungera i verkligheten. Vi är också medvetna om att respondenterna inte är representativa för gruppen utan är utvalda av projektledaren vilket naturligtvis kan påverka resultatet. Urvalskriteriet enligt projektledaren var att välja ut de kursdeltagare som var villiga att ställa upp på att bli intervjuade, och som hade tillräckligt bra kunskaper i svenska för att kunna diskutera frågorna med oss. Samtliga intervjupersoner utom en, har varit med i projektet från början.

Idrottsföreningarna som representeras genom de intervjuade ledarna, är av skilda slag och både individuella och lagsporter är representerade. Det blev ledarna i de föreningar där våra invandrarrespondenter är aktiva som kom att intervjuas, och därför har inte några speciella idrottsgrenar valts ut. Vi är medvetna om att olika idrotter antagligen kan ge mer eller mindre möjligheter till integration och bildande av nätverk, och att det kanske är lättare att få ledarjobb inom vissa sporter. Det är inget som vi jämför eller har som avsikt att undersöka, utan vi ville undersöka hur det fungerar för de inblandade inom deras respektive område, och därefter göra en översikt över resultatet.

Genomförande

Vi började med att ta kontakt med projektledaren per telefon och berättade om vår utbildning, undersökning och dess syfte. Han blev intresserad av undersökningen och vi bestämde tid för möte på hans kontor, som är beläget på den skola där invandrarna har sin utbildning. Mötet med projektledaren som varade i cirka en och en halv timme, utföll mer som ett vanligt samtal. Roos (1999) menar att i samtalsintervjun bildas frågorna på ett sätt att den intervjuade inte ens vet om att han/hon blir intervjuad, och så var det i detta fall, där vi inte riktigt visste vad som skulle framkomma. Det blev flera informella samtal med projektledaren, och som även Roos (a.a.) framhåller så blir man i dylika förhållanden inte beroende av ett enda intervjutillfälle, utan vi fick möjlighet att återkomma med nyuppkomna frågor. Projektledaren förmedlade kontakten med invandrarna, genom att informera dem om vår undersökning och därefter utse fem frivilliga som ville ställa upp och bli intervjuade.

Det här med frivillighet betonar Holme & Solvang (1997) som något mycket viktigt, och att de som intervjuas måste informeras om vad de kommer att medverka i. Bara med hänsyn till detta kan man konstruera den nödvändiga tillit som är ett villkor för att intervjusituationen ska fungera.

Vi poängterade att personerna skulle förbli anonyma, och vi berättade att vi gärna ville använda bandspelare, men att vi direkt efter transkriberingen skulle radera det. Trots lite osäkerhet från en del i början av samtalen så var det ingen som avstod, eller hade något emot, att vi bandade samtalet och efter en stund tycktes ingen ta notis om bandspelaren. Det har stor betydelse på vilket sätt man dokumenterar samtalet och att man tydliggör detta innan man börjar med intervjun.

Vid samtliga intervjuer förutom den med projektledaren, användes bandspelare, eftersom den intervjun tillkom under flera samtal. Att använda bandspelare möjliggör att man mer kan koncentrera sig på samtalet och slipper att anteckna, och som Forsberg & Starrin (1996) menar, är inspelade intervjuer en säkerhet för att man inte ska glömma bort väsentlig information. Intervjuerna fungerade bra och språket var inget större problem så vi fick svar på våra frågor, om än inte alltid så uttömmande. Vi är också insatta i att man i rollen som intervjuare medvetet eller omedvetet kan utöva

intrycksstyrning som kan påverka intervjuens riktning. (Goffman i Giddens 1997). Den här intrycksstyrningen som Goffman talar om, använder individer också för att förvissa sig om att andra ska reagera på dem på ett önskvärt sätt. Han menar att människor är mycket känsliga för hur andra uppfattar dem och använder sig därför, oftast omedvetet, av intrycksstyrning (a.a.). Alltså skulle detta också kunna ha en inverkan på de svar våra respondenter gav oss eftersom de kanske trodde, att vi förväntade och uppskattade en viss sorts svar, och möjligtvis även på grund av lojalitet emot projektet.

Projektledaren gav oss också telefonnummer till de olika idrottsledarna efter det att han först meddelat dem om att de skulle bli kontaktade av oss, och han gav dem en kort presentation av vår undersökning. Innan vi påbörjade intervjuerna, berättade vi om vår utbildning och syftet med vår undersökning. Vi förklarade även för samtliga involverade, vad vi har för avsikt med, och hur vi ska använda den information som framkommer. Intervjuerna med invandrarna genomfördes var för sig i aulan på den skola där de hade sin SFI-undervisning, och de fick gå ifrån under sin lektionstid. Vi tyckte att platsen för intervju var bra, eftersom respondenterna kunde känna sig mer hemma och avslappnade på skolan än om vi hade träffat dem på något annat ställe. Intervjuer ska genomföras på platser där den intervjuade känner sig trygg och säker (Holme & Solvang 1997). Intervjuerna med idrottsledarna bokade vi tid för via telefon, och även dessa utfördes i enrum med de intervjuade, oftast i deras respektive klubblokaler. Vid samtliga intervjuer, utom med projektledaren, användes intervjuguide.⁴

⁴ Se bilagor

Resultatredovisning

Projekt IK ISI

LISA (Landskrona Idrottsföreningars Samorganisation) vill med projektet *IK ISI* främja antalet aktiva barn och ungdomar, speciellt flickor med invandrabakgrund. Tanken är också att öka samarbetet med skolorna och idrottsklubbarna och att dessa klubbar i sin tur ska kunna rekrytera fler välmotiverade och välutbildade idrottsledare med flykting- och invandrabakgrund. Därför ingår det i projektplanen att deltagarna läser idrotts- och friskvårdsinriktad svenska i kombination med ”SFI-svenska” halva tiden, resterande tid sker praktik hos någon av de medverkande idrottsföreningarna. Man vill även nå ut till lärare och annan skolpersonal samt barnens föräldrar. Förhoppningen är att de nämnda målgrupperna ska få en gemensam mötesplats genom *IK ISI*.

Det praktiska arbetet med projektet kan delas in i tre områden;

1. Idrott i skolan som innebär att föreningarna etablerar kontakt med olika skolor och på så sätt skapar en naturlig kontakt efter skoltidens slut.
2. Idrottskurs för flyktingar/invandrare i samarbete med Komvux och SISU som blir en idrottsledarutbildning med svenskundervisning som inkluderar olika aktiviteter i föreningslivet.
3. Invandrarna ska även verka som en slags ”ambassadörer” och inspirera andra invandrarföräldrar att lära om friskvård, motion och hälsa gärna i samband med engagemang inom idrottsrörelsen.

Målet med projektet är att fler invandrabarn och -ungdomar ska få bra fritidsaktiviteter och att de vuxna invandrarna på idrottsledarkursen ska ledas till ett engagemang inom idrotten. Tanken är också att öppna för ökad förståelse för de jämlikhetssträvanden som pågår i det svenska samhället där flickor uppmuntras i sin personliga utveckling genom idrotten. Projektet påbörjades den 1 augusti 2004 och kommer att avslutas den 5 juli 2005. Förutom *LISA*, så bidrar *Skåneidrotten* samt Landskrona kommun med både administrativt och annat stöd.

Projektledarens syn på saken....

Projektledaren för *IK ISI* har ett förflutet på socialförvaltningen i kommunen, där han tidigare jobbat med människor i skilda situationer. Han har ett stort intresse för idrott själv och verkar även som fotbollstränare för ett pojklag i kommunen. Han har själv invandrarbakgrund och vi tycker oss märka ett genuint intresse och stor kännedom om berörda faktorer i projektet.

Projektledarens syn på hur man bäst integrerar invandrare är att så fort som möjligt få ut nyanlända invandrare i olika projekt där de direkt kommer igång och får använda det svenska språket bland andra svenskar. Han betonar även vikten av att starta med de riktigt små barnen innan de blev för präglade i den egna kulturen, helst redan på dagisnivå. En annan viktig punkt enligt honom är att invandrarna så fort som möjligt måste skaffa sig ett nätverk i samhället, vilket projekt *IK ISI* kan erbjuda med de naturliga kontakter som tas i samband med idrottsledarrollen till exempel med föräldrar, andra ledare och idrottsutövare. Att detta behövs, märker projektledaren genom att han ofta får agera som både lärare och socialassistent för sina projektdeltagare. De kommer ofta till honom för att be om assistans med diverse problem, stora som små. Det kan vara hjälp med att förstå hur man handskas med försäkringsbolag, hur man skriver ett kontrakt, var man kan få hjälp med att skaffa intyg etc. En del söker även upp honom med problem av mer privat natur, man kan ha ett barn som blivit utsatt för mobbing och vill veta hur man ska lösa ett sådant problem.

”Det finns många olika sorters sociala problem som är svåra att hjälpa till med och lösa, och dessa påverkar naturligtvis deltagarens möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen”.

Ett problem som uppstått under projektets gång är hitta klubbar/föreningar som kan ställa upp med handledare till projektdeltagarna. De flesta dito har ju ingen anställd personal utan förlitar sig helt till att deras medlemmar ställer upp på ideell basis det vill säga att de sköter tränarsysslorna efter sitt ordinarie arbete. Det innebär att de i många fall att de inte har så mycket tid över att lägga på att lära upp en praktikant eller att tidpunkten för projektet inte sammanfaller med tränings säsongen. Tyvärr har man inte lyckats nå ut med ledarutbildningen till kvinnliga invandrare i den utsträckning som

önskats. Initialt var flertalet kvinnor intresserade av projektet men när de insåg att en del av tiden var förlagd till kvällar så avböjde de platserna utan att ange direkta skäl. En av orsakerna till det tror projektledaren är att kvinnor inte har samma möjlighet att disponera sin tid som männen. En del av praktiken är ju förlagd på idrottsklubbarnas ordinarie träningstider vilket oftast betyder sen eftermiddag eller kvällstid, tider som i vissa kulturer anses som familjetid. De har ofta inte heller samma kultur att vara delaktiga i idrott som kvinnor i Sverige har. En del problem av rent religiös natur har uppstått, exempelvis med önskemål om könsseparerad träningstid och duschar samt annan klädsel, men detta gällde främst invandrar flickorna. Projektledaren anser att det är svårt att helt bygga om verksamheten att passa alla olika åsikter och menar att där har Sverige rätt att kräva en viss anpassning av de nyanlända.

”Man måste kunna kräva någon form av motprestation – inte bara ett passivt mottagande från invandrarnas sida”.

Förhoppningen är att projektet ska få fortsätta under ytterligare två år och då hoppas projektledaren att fler klubbar ska hinna planera in en praktikant i verksamheten och på så sätt vidga urvalet av praktikplatser för projektets deltagare. För även om inte alla kommunens idrottsklubbar har kunnat ställa upp på detta projekt så har reaktionerna varit mycket positiva till initiativet. Det är annars ett vanligt problem att projekt blir beviljade bistånd under en första period för att sen läggas ner när allt börjar komma igång och de initiala problemen har korrigerats.

Kursdeltagarnas syn på saken

Deltagarnas bakgrund var lite olika både vad gäller utbildning och tidigare engagemang i idrotten. En hade en nästan färdig idrottsledarutbildning och hade i sitt hemland spelat på elitnivå inom sin idrott och två andra hade hantverksutbildning. De övriga två hade gymnasieutbildning samt viss arbetslivserfarenhet. Alla utom en har i någon form utövat idrott dock inte i organiserad form eftersom föreningslivet inte är så välorganiserat i deras hemländer som det är i Sverige.

”Vi hade inga föreningar där nere – vi spelade boll på gatan”

Kursdeltagarna verkade alla trivas bra med projektet även om man kunde förnimma en viss differentiering i deras egna insatser. Vi såg exempelvis stor skillnad i hur mycket svenska de lärt sig under sin tid i Sverige. Med viss förvåning noterade vi att kunskaperna i svenska inte var sammanhängande med hur länge personen hade varit bosatt i Sverige och att en av dem, som bara vistats här i några månader, klarade av intervjun minst lika bra som en annan som varit bosatt här i flera år. Samtliga deltagare hade erfarenhet av den vanliga SFI utbildningen och alla tyckte att det var bra att de fått lära sig svensk grammatik, men de var också enhälliga om att projektets metod att införliva den rena katederundervisningen med praktiska övningar var klart överlägsen. De menade också att man pratade mer med varandra på de här SFI lektionerna än vad man gjorde på de förra.

”På den ’vanliga’ SFI-kursen läste vi bara i böcker – här pratar vi mer med varandra.”

Alla hade anslutit sig till projektet för att de var idrottsintresserade och en del ville också jobba med barnens fritid. Deras förväntningar på projektet var även att skapa nya kontakter med svenskar för att på så sätt kanske öka möjligheterna till ett arbete. Alla ansåg att de fått ett större kontaktnät men om det leder till ett arbete i framtiden ansåg de var ovisst, men förhoppningarna finns naturligtvis.

Klassen brukade då och då hitta på olika aktiviteter tillsammans med projektledaren, och det kunde t.ex. röra sig om att spela bangolf eller att åka någonstans. Dessa utfärder var väldigt uppskattade och de gav också möjlighet för gruppen att använda det svenska språket på ett naturligt sätt. Alla deltagarna betonade betydelsen av att kunna prata svenska och menade att om man inte lär sig språket så kunde man heller inte komma ut i samhället. De egna idéer om integration som framkom under intervjun var att få bättre och snabbare åtgärder för att fortare komma in i det svenska samhället. Samtliga menade att det allra viktigaste var att få ett arbete. De uttryckte även en önskan om att kunna få hjälp med praktiska bestyr såsom hur man ska agera i kontakt med t.ex. olika samhällsliga instanser, vid sjukdom och andra problem som kan uppstå.

”Vi invandrare behöver hjälp med lagar och sånt. Annars gör man på sitt eget sätt och då kan det bli fel”.

Projektledaren sågs av deltagarna som en resurs, en person man kunde vända sig till om man hade problem, eller behövde hjälp med något. Det framstod också som viktigt för de flesta att få insyn i och förstå den svenska kulturen och hur samhället fungerar.

Alla som hade varit på sina respektive idrottsföreningar, var väldigt nöjda med sina sysslor där och tyckte att de lärde sig bättre svenska och mycket på grund av att de efter hand vågade prata mer. De tyckte också att de fick mer kontakter bland folk i föreningarna, och de flesta såg positivt på möjligheterna till ett framtida tränar jobb, men alla hade en gemensam önskan och det var att få ett arbete och tjäna sitt uppehälle.

Alla var nöjda så här långt och såg med tillförsikt på framtiden, och de trodde att projektet skulle ha en positiv verkan för deras möjligheter att komma in i samhället och de hoppades alla att så småningom få jobb. Ett par ville även studera när de lärt sig språket bättre.

”Viktigast att få ett jobb. Vill ha alla jobb. Inga fina jobb bara man kan försörja sig”.

Handledarnas syn på saken

Av vår empiriska undersökning kan man utläsa att de flesta ledare har ett förflutet som aktiva och har därefter ”vuxit in” i en ledarroll. Ett par ledare har till och med varit aktiva på elitnivå så man får intrycket att de är väl lämpade som ledare om man ser till den bedömningsgrunden.

Nästan ingen av de aktuella klubbarna hade sedan tidigare haft invandrare som tränare/ledare. Undantaget en som har haft en invandrarförälder som blivit tränare för sitt barns lag men familjen har varit i landet länge så det fanns aldrig några språkproblem. Språket var annars en av de saker som ansågs viktigast för respektive kursdeltagares integrering. Samtliga ledare ansåg dock att deras respektive kursdeltagare hade utvecklat sitt språk bra eller till och med mycket bra under den tid praktiken varat. Några ledare tycker även att ”deras” kursdeltagare har fått bättre självförtroende och har blivit mer aktiv och öppen i kontakter med andra. En ledare säger:

”NN har fått bättre kontakt med svenskarna, är säkrare på sig själv och sitt språk, ja han riktigt skiner!”

Attityden till invandrare i de olika klubbarna var en av de saker vi frågade om. Ett lite ömtåligt spørsmål som inte är helt oproblematiskt att svara på. En klubb hade en väldigt positiv styrelse men hade märkt ett visst ”knorrande” ute bland de övriga medlemmarna. Ledaren menade dock att det förmodligen var en vanesak då de ej haft invandrare i klubben tidigare och att det skulle lösa sig naturligt efterhand som kursdeltagaren ”smälte in i omgivningen”. En annan ledare berättade att deras klubb hade drygt en ¼ invandrare och vittnade om att de alltid haft ett naturligt och bra förhållande till ”nya svenskar”.

”Attityden mot invandrarna är bra. Har man vuxit upp i Landskrona så har de flesta bekanta som är invandrare.”

Samma ledare var otroligt positiv till ”sin” kursdeltagare och hade inte nog med lovord över densamme. Den kvinnliga ledaren trodde att de hade ungefär 50 % invandrare bland sina medlemmar och att det möjligtvis underlättade integrationen av deras kursdeltagare. När vi ställer frågan om vad de vill lära ut till deltagarna får vi lite olika svar. En del praktikanter uppgavs endast syssla med själva tränar/ledaruppgiften medan andra integrerades i alla sysslor inom klubbens arena. Exempelvis fick någon av dem följa med på styrelsemöten eller hjälpa till med underhållsarbete och då alltid tillsammans med andra för att hålla kommunikationen igång.

”Vi har haft sammankomster och fester där vår kursdeltagare har deltagit och haft frun med sig. Det vanliga umgänget och de vardagliga sammankomsterna bör inte förringas. Det är de små sakerna som är viktiga”.

Enligt ledarna är förväntningarna på projektet att exempelvis få fler ledare gärna med invandrarbakgrund och att fler ungdomar ska börja idrotta. Men de skulle även önska att få bättre resurser att ta emot invandrare, mer halltider och bättre/större lokaler.

En del av ledarna hade egna synpunkter på integrationsarbete, exempelvis säger en av dem:

”Det är jättesvårt med integration och man kan inte bara se det från en sida. Integrationsarbetet är kanske många gånger för överarbetat, och uppstyrt av svenskar. Den andra sidans tyckanden och värderingar saknas och det vore bättre att istället mötas på halva vägen.”

Ett önskemål som en av ledarna framförde, var att bjuda in invandrare till sin förening rent allmänt eftersom idrotten har så ”fina värden” att erbjuda. En annan skulle önska att man kunde engagera fler invandrarföräldrarna i klubben. De behövs både som publik på matcher och chaufförer vid bortamatcherna. Vid försök att arrangera föräldramöten hade endast två föräldrar hörsammat inbjudan, båda svenskar.

Angående frågan om hur man ansåg att projektet fungerade menade de överlag att det fungerade bra och de hade haft god eller mycket god hjälp av projektdeltagarna. Det fanns intresse för att vara med om projektet ska fortsätta, någon skulle då till och med vilja ha fler än en deltagare. Någon hade förhoppningen att den nya ledaren skulle bli tränare för ett eget herrlag eftersom detta inte fanns i klubben för tillfället.

Summeringen av ledarintervjuerna blir att de överlag är positiva till projektet men man kan tydligt utkristallisera att de har lite olika inställning till invandrare vilket givetvis påverkar resultatet. Som en av dem uttryckte sig;

”Inställningen i klubben till invandrare är bra – vi har inga!”

Slutdiskussion

Projektet IK ISI måste som helhet bedömas som lyckat även om alla punkter inte får MVG. Vi kan klart utläsa att majoriteten är överens om att språket är A och O när det gäller att komma in i samhällets gemenskap. De flesta är också samstämmda om att idrotten är en mycket användbar väg till integration genom sin breda genomslagskraft på både svenskar och invandrare.

Däremot har projektet inte lyckats nå tjejer/kvinnor med utländsk bakgrund på ett tillfredställande sätt. Orsakerna till det är flera; exempelvis tar projektledaren upp anledningar som bottnar i olika traditioner, könsroller och rent praktiska skäl. Eftersom kvinnorna är de som står för hemarbetet och vård av barnen i många kulturer, blir det många gånger svårt för dem att hinna med ett fritidsliv då aktiviteterna tidsmässigt ofta krockar med hushållsarbete och barnpassning. Här måste också uppmärksammas att det inte är undersökt varför kvinnorna uteblev, och som Fundberg poängterar så spekuleras det ofta om den ”annorlunda” kulturella bakgrunden som orsak till att invandrarkvinnor inte får eller kan vara med i olika verksamheter.

Ser man på de olika dimensionerna av projekt som Sahlin beskriver, så är projektet IK ISI *avgränsat*, vilket innebär att det är begränsat i tid, då det är planerat till att vara i två år. Det är *utåtriktat* vilket betyder att det är syftat till en viss målgrupp, och i deras fall är det invandrare. Man kan också säga att projektet är *kollektivt*, eftersom det handlar om ett samarbete mellan olika föreningar, och som deltagarna också trodde, skulle detta kunna leda till vidgade nätverk, och kontakter med svenskar.

Att projektet är tidsbegränsat har sina konsekvenser för deltagarna som inte riktigt vet vad som händer efteråt, men tanken är att deltagarna ska få möjlighet att arbeta som ledare inom de olika verksamheterna, och några har redan blivit lovade tränarutbildning.

Salin menar att ett projekt behöver någon form av ledare eller samordnare, men även personer med starkt personligt engagemang för saken, så kallade ”eldsjälar”. Vi skulle kunna säga att projektledaren för IK ISI representerar en sådan drivande faktor, med sitt genuina intresse och sin kännedom om berörda faktorer i projektet, samt med sitt engagemang både för idrotten och för kursdeltagarna.

Både projektbeskrivningen och Landskrona Kommuns integrationsprogram påpekar vikten av att skapa kontakter/nätverk och man menar att föreningslivet kan ge invandrare ett socialt nätverk som ökar tillhörighetskänslan, ”vi-känslan”. Detta får stöd i de intervjuer vi gjort med kursdeltagare där samtliga intervjuade sätter just detta, tillsammans med språket, överst på prioriteringslistan när det gäller att integreras in i svenska samhället.

Projektledaren delgav sina synpunkter på integration, och dessa samstämmer väl med invandrarnas i den meningen att tidiga åtgärder är viktiga, eftersom det annars är lätt att invandraren blir apatisk, orkeslös och kanske tappar motivationen.

Invandrarrespondenterna kunde också själv märka att några av dem som gått hemma en lång tid hade svårt för att komma igång, men att det hade blivit mer motiverade efterhand. Det här skulle också kunna vara orsaken till att det inte fanns några större språkmässiga skillnader mellan en som bott i Sverige länge eller en som endast vistats här en kortare tid. Bäck & Soininen samstämmer med detta när de talar om den tidigare kostsamma omsorgen om flyktingarna/invandrarna vilken senare även bedömdes till att ha en passiviserande inverkan. Genom det här ensidiga givandet utan fanns risk för att personerna blev till kravmaskiner som inte hade eget ansvar för sin existens. Även projektledaren tog fasta på det här, då han menade att man måste kunna ställa krav på motprestationer och att individerna till viss mån måste finna sig i de ordningar som gäller, för annars kanske man inte bryr sig om något och överlämnar allt ansvar till samhället. I Landskrona Kommuns integrationsprogram framhålls också att aktiviteter i föreningsliv motverkar social utslagning vid arbetslöshet och minskar risken för utanförskap och passivitet.

I vår undersökning har vi inte granskat klassmässiga eller kulturella aspekter, även om vi är medvetna om att dessa är av stor betydelse för integrationen. Våra invandrarrespondenterna befann sig klassmässigt i liknande situationer där exempelvis alla för tillfället var arbetslösa, vår avsikt var inte heller att undersöka de här faktorernas inverkan på integrationen. Fundberg menar också att ofta när man talar om integration så blir man förblindad av etnicitet, och då kanske förbiser andra viktiga perspektiv som t.ex. kön, klass och ålder. Vi tyckte inte att ålder eller kön hade någon betydelse eftersom det var en liten grupp med blandade åldrar och deltagarna mestadels bestod av män. Det hade med vårt underlag varit svårt att få fram något betydande eller jämförbart

resultat. Det skulle ha varit intressant att granska de här olika delarna av integrationen, men eftersom vår undersökning är begränsad så har vi mest fokuserat oss på språk och skapande av nätverk, som var de mest framhållna delarna av integrationen bland informanterna. Det som framkom i alla våra intervjuer var språkets betydelse, och som Diaz också menar så är det den kommunikativa integrationen som är den primära. Kan man tala det lokala språket så blir det möjligt att kunna ta del i kommunikation och massmedia, och genom dessa kan man få tillgång till information och kunskap. Samtliga deltagare var övertygade om att kunde man språket så hade man möjlighet att kunna studera eller att skaffa sig ett arbete och att det skulle underlätta kontakterna med samhället. Avsaknaden av att kunna ta till sig skrivna texter verkade också vara ett problem som man önskade att kunna få hjälp med, speciellt då det gäller att förstå formella texter och författningar.

Att kunna få ett arbete tycktes vara det primära hos de deltagande invandrarna och det stämmer bra överens med det historiska integrationsprojektet som enligt Madsen var, att människorna skulle bli uppfostrade och disciplinerade till lönearbete. Tidigare var det dock arbetarna som skulle integreras i de borgerliga normerna men idag är det invandrarna som ska anpassa sig till det svenska samhället.

Projektledaren sågs som en viktig förbindelse med samhället, och en stödperson som man kunde vända sig till om man behövde hjälp eller råd, eller om man hade problem av olika slag. Det vi kom att undra över var att hur sådan här hjälp fungerar allmänt i samhället. Finns det kontaktpersoner som kan bistå med t.ex. olika förmedlingar, hjälp till att förstå och fylla i formulär eller vid kommunikationer med myndigheter?

I våra texter framkommer viss kritik mot att olika kommunala projekt oftast drivs av, och är styrda av "svenska" personer och att perspektivet ofta koncentreras på *åtskillnaden* mellan svenskar och invandrare. Det här diskuterar både Fundberg och Popoola samt även av en av våra handledarinformeranter, de menar också att satsningarna för det mesta är fokuserade på enskilda individer eller grupper av invandrare som ska integreras i det svenska samhället. Alla tre betonar att projekten ofta utgår ensidigt från svenska värderingar som måttstock för att åstadkomma förändringar i invandrarnas handlingssätt, tala om vilka problem och brister de har, samt pröva att lösa dessa. Handledaren uttryckte sig om att "den andra sidans" tyckanden och värderingar saknas och att det vore bättre om man istället kunde mötas på halva vägen. Projektledaren

håller med och menar att han har nytta av sin utländska bakgrund som gör det lite lättare för honom att kunna se och förstå de deltagande invandrarnas dilemman. Därför tycker vi att det skulle vara intressant och se är hur utformningen av ett projekt skulle vara om invandrarna själv skulle vara med och skapa det.

Salin talar om projektets paradoxer och menar att dessa kan man lösa genom att bara se projekt som en modell eller, som efterhand ändrar mål, medel, aktörer och/eller målgrupp, och att misslyckade projekt kan upprepas om själva projektplanerna fungerat bra. Om man då ser på lyckade projekt och hur dessa kan ge upphov till liknande satsningar, men med förändrad eller utvidgad omfattning, så skulle vi kunna se projektet ”BoIS i Centrum”, som en föregångare till projektet IK ISI.

Om vi jämför med den tidigare uppsatsen om ”BoIS i Centrum” där integrationen av invandrare skulle ske i en enskild fotbollsklubb ser vi i ”vårt” projekt hur de utvecklade tanken till att innefatta fler föreningar inom varierande idrotter. IK ISI har 15 olika föreningar med i sitt projekt dock är samtliga idrotts- föreningar, därför ser vi nu fram emot nästa steg i utvecklingen. Närmare bestämt att vidga projektiden till att innefatta även de föreningar som inte håller på med idrott. Vi svenskar är ju kända för att ha en förening/klubb för alla intressen såsom, bokklubbar, handarbetsföreningar, frimärksklubbar, brukshundklubbar etc. Därför borde även de som inte är idrottsintresserade få chansen till en bra integrationshjälp och vad kan vara mer motiverande än att få hjälp genom sitt intresse/hobby?

Vi tycker att vi har fått ett bra svar på vår fråga och vi känner att vi kan hålla med om att idrott/föreningsliv är en mycket framgångsrik integrationsfaktor. Ännu bättre blir det om man involverar alla föreningar, inte bara de med idrottskaraktär, eftersom det faktiskt finns de som inte gillar idrott. Kan man sedan stödja integrationsprojekt genom att höja kompetensen hos dem som ska utföra integrationsarbetet, så tror vi att framgångarna kan bli än större. Tyvärr misslyckades vi med att på ett tydligt få fram vad handledarna avsåg med integrationsarbete i det avseendet att vi har svårt att bedöma hur pass insatta de är i integration och hur man integrerar invandrare i samhället. Vi tyckte oss dock märka en viss skillnad i de olika handledarnas förhållningssätt inom detta område. Detta är kanske något man borde lägga lite större vikt vid då vi i dag kan se nya arbetsuppgifter för fritidsarbetaren då fritiden numera är en viktig faktor för socialpedagogiska samhällsinsatser.

Frågor som växt fram under arbetets gång är; Hur väl rustade är idrottsledarna för att på ett bra sätt medverka till att integrera en invandrare? Har de den kompetens som behövs? Kan/vill alla ledare förmedla våra svenska kulturella värderingar? Detta är frågor som vi gärna skulle vilja forska vidare med, kanske i ett kommande projekt?

Landskrona Kommun har sedan tidigare ett samarbete med Lunds Universitet där de medverkat till att ta fram vår fritidsvetarutbildning. Sannolikt ett lyckat projekt eftersom vi på konferensen kunde se att de återigen vill samarbeta med en aktör i regionen för att ta fram en utbildning där fritidsledaren ska få en vidgad roll i samhället, och denna gång med anknytning till integration. Detta tolkar vi som att man fått upp ögonen för fritidsarbetaren och dess nya funktioner som socialarbetare och integrationsarbetare i vårt samhälle.

Vi är medvetna om att integration inte är något precist och mätbart som kan fastställs, och att det kan uppfattas olika av olika individer, och att man kan vara mer eller mindre integrerad inom olika områden. Vi tror också att integrationsarbete är en långsiktig process som är svår att fullfölja med temporära projektmedel, men att det ändå kan vara till stor hjälp för att komma igång med åtgärder som gör integrationsarbetet till en gynnad fråga inom idrotten och även inom andra verksamhetsområden.

Det som gör idrotten till en bra integrationsfaktor tror vi är att den i sig spelar en avgörande positiv roll för fysiskt och psykiskt välbefinnande, och föreningslivet har betydelse för social utveckling och det möjliggör individens aktiva deltagande i samhällsutvecklingen.

Referenser

Allwood, Carl Martin - Franzén, Elsie C (red) 2000. *Tvärkulturella möten* Falkenberg: Författarna och Natur & Kultur

Berggren, Leif (red) 2000. *Fritidskulturer*. Lund: Studentlitteratur.

Bäck, Henry - Soininen, Maritta, 1998. *Den kommunala invandrarpolitiken - Arenor, aktörer och barriärer* Författarna och SNS Förlag.

Giddens, Anthony, 1998. *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur

Holme, Idar, Magne - Solvang, Bernt, Krohn, 1997 *Forskningsmetodik* Lund: Studentlitteratur.

Fundberg, Jesper, 2000. *Idrottens själ*. Uddevalla: Nordiska museets Förlag.

Madsen, Bent, 2001. *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.

Månsson, Per, (red) 2000. *Moderna samhällsteorier – traditioner, riktningar, teoretiker*.

Stockholm: Bokförlaget Prisma.

Popoola, Margareta 2002. *Integration, en samtidspegling, en översikt* Svenska Kommunalförbundet: Stockholm

Rooth, Hans Ingvar, 1996. *Mångfaldens gränser*. Smedjebacken: Fälth & Hässler

Rystad, Göran - Lundberg, Svante (red) 2000. *Att möta främlingar* Lund: Författarna och Arkiv förlag,

Sahlin, Ingrid, (red) 1996. *Projektets paradoxer* Lund: Studentlitteratur

Kompendium

Roos, Hans-Edvard 1999. *Frågeteknik för kvalitativa intervjuer - en sammanställning*.
Lund: Sociologiska institutionen.

Forsberg, Erik - Starrin, Bengt 1996. "Gör det själv - en vägledning i att göra egna undersökningar", Stockholm: Handikappsförbundets Samarbetsorganisation.

Internet

Andersson, Agneta & Persson, Liselotte (2005) *Integration genom fotboll: Föräldrars, lärares och ledares uppfattning om ett integrationsprojekt* Malmö Högskola
<http://dspace.mah.se/handle/2043/1545> den 2 maj 2005 kl 14:50

Landskrona kommuns program för Integration & Mångfald "Vi kan bättre!"
http://www.landskrona.se/pages/cgibin/PUB_Latest_Version.exe?pageId=1393&allFra meset=1&r=1115038678347 Bilaga 1 den 2 maj 2005 kl. 14:56

Bilagor

Bilaga 1 Intervjuguide till kursdeltagarna

Bakgrund

- ålder, familj, ursprungsland, tid i Sverige, fritid, idrotts/motionsvanor.
- Utbildning, arbetsliv i hemlandet.
- Tidigare engagemang inom idrottsverksamheten.
- Utbildning, arbetsliv i Sverige. Ex SFI.
- Språkkunskaper i Svenska.

Projektet

- Hur fick du vetskap om projektet?
- Varför valde du att delta?
- Vilka är dina förväntningar på projektet?
- Vad innebär ledarrollen för dej?
- Vad gör ni under er utbildning? Hur ser en dag ut?
- Har du märkt någon positiv förändring (ex. ang. språket, kontakten med svenskarna, självförtroendet, humöret eller fritiden)?
- Hur många människor kommer ni i kontakt med genom ledarrollen? Är det bara de som ni är ledare för, eller har ni andra kontakter?
- Tror du att du får hjälp att lättare komma in i samhället efter att ha varit med i projektet, och i så fall på vilket sätt?
- Vad har du för åsikter om projektet?
- Har du egna idéer om integrationsarbete?

Hur ser du på framtiden?

Bilaga 2 Intervjuguide till idrottsledare

Bakgrund

- Hur länge har du varit idrottsledare?
- Har ni sedan tidigare ledare med invandrarbakgrund?
- Hur har attityden mot invandrare varit i klubben?

Projektet

- Hur kom du med i projektet?
- Vad är det du försöker lära ut till kursdeltagarna?
- Vad gör ni under en vanlig dag?
- Vilka förväntningar har du på projektet?
- Har du märkt någon positiv förändring hos kursdeltagarna ex. ang. språket, kontakten med svenskarna, självförtroendet eller humöret?
- Hur tycker du att det fungerar?
- Finns det något du skulle vilja ändra på?

Har du egna idéer om integrationsarbete?

Vad händer efter projektet?